

**ŠOLA ZA ČASTNIKE
XV. GENERACIJA
PEHOTA**

**Zaključna naloga
BOJEVANJE V GORSKEM SVETU**

Kandidat: višji vodnik Bernard Polanec

Mentor: major Viljem Šolar

Ljubljana, februar 2006

POVZETEK

Bojevanje v gorskem svetu je prilagojeno gorskemu svetu, kateri v sebi skriva veliko dejavnikov, ki vplivajo na bojevanje. Ti dejavniki, so teren, vreme, telesna pripravljenost, specifično znanje in čas oziroma obdobje v letu. Velika razlika je ali določeno bojno aktivnost organiziramo na maneverskem zemljišču, sredogorju, visokogorju, ali je v času aktivnosti sneg, dež, megla ali sončno vreme ter kakšna je telesna pripravljenost in znanje vojakov, ki izvajajo le te. Poleg tega, tako imenovano gorsko bojevanje, zahteva veliko več časa za izvajanje določenih aktivnosti.

Glavne zvrsti gorskega bojevanja so premik, bojni pohod, izvidovanje, napad in obramba.

Premik in bojni pohod je predpriprava za vsako bojno aktivnost. Izvajamo ju lahko peš, na smučeh, z vozili, s helikopterji ali kot padalski desant.

Osnovni elementi izvidovanja so opazovanje in prisluškovanje, izvidniško patroljiranje in izvidniško bojevanje.

Pri načrtovanju napada v gorskem svetu je smiselno, da se določi več zaporednih ciljev napada, saj se le ta izvaja v bolj ali manj ločenih smereh, kjer je nujna določena stopnja samostojnosti enot na vseh nivojih. Ključno je vzdrževanje zveze, še posebej takrat, kadar so slabši vremenski pogoji. Slabo vreme lahko, za enoto, ki izvaja napad, pomeni tudi prednost, da se približa sovražniku in ga preseneti. Helikopterji so vnesli v gorsko bojevanje popolnoma novo dimenzijo, ki poveljniku omogoča veliko novih možnosti, kot so premestitev enot, vključevanje rezerve, oskrbo enot in nenazadnje pospešitev tempa napada.

Obramba v gorskem svetu je po naravi bolj statična, njena značilnost je izvajanje več posameznih akcij. Učinkovitost je odvisna predvsem od pravilne izbire kraja oziroma območja. Ognjeni sistem mora biti organiziran tako, da lahko na sovražnika deluje v več smereh, poševno, bočno, navzkrižno ali v več "nadstropjih". Veliko časa je potrebnega za pripravo obrambe, saj je potrebno izvesti prikrit premik do obrambnih položajev. Sledi urejanje in utrjevanje le teh ter organizacija ognja.

Pri bojevanju v gorskem svetu mora poveljnik predvsem razmišljati kdo je sovražnik, kje je, kako, kdaj in zakaj bo napadel in šele nato prilagajati lastne sile v izogib presenečenju.

Ključne besede: gorsko bojevanje, gorski svet, napad, obramba, izvidovanje, premik, bojni pohod

SUMMARY

Mountain world is a special type of landscape requiring specific forms of combat and, hence, appropriate equipment.

Mountain combat is influenced by several factors, such as the terrain, weather, physical fitness, specific skills, and time or seasons of the year. There is a big difference if a combat operation is conducted on manoeuvre terrain, in mid-altitude or high mountains, under specific weather conditions, for example snow, rain, fog or sunshine, and at a given physical and training level of soldiers involved in the activity. The so-called mountain combat is also time consuming in terms of the actual conduct of individual activities.

The main types of mountain combat are movement, march, reconnaissance, attack and defence.

Movement is carried out during combat and can be performed on foot, by means of skis, vehicles, helicopters, or as air assaults.

March is a preparatory stage of any combat activity.

The basic elements of reconnaissance include observation, reconnaissance patrols and reconnaissance combat operations.

When planning attacks in the mountains, the sequence of several targets of attack should be determined. The attack itself will namely be conducted alongside more or less separate directions where certain autonomy of units is required at all levels. Maintaining communication is crucial, in particular under adverse weather conditions. Unfavourable weather circumstances may also be used to advantage by the attacking unit when approaching the adversary and exploiting the element of surprise. A completely new dimension of mountain combat has been added with the introduction of helicopters. This allows the commander to utilize a whole array of new possibilities, such as re-deployment of unit, engagement of reserve structures, supply of units and, finally, the speeding up of the attack tempo.

Defensive operations in the mountains are, by nature, more static and generally carried out as a set of several individual actions. Their effectiveness is mainly influenced by the proper choice of a site or an area. The fire system should be organized in such a way as to affect the adversary from different directions, that is by conducting sideways, flanking, cross-fire or multi-layer operations. Defensive operations also require a lot of preparation, as the movement to defence positions should be camouflaged. This is then followed by the arrangement and reinforcement of positions, and organization of fire.

Mountain combat requires from the commander to focus first on who and where the adversary is, and how, when and why the attack is anticipated, and then on the adjustment of friendly forces to prevent any surprise.

Key words: mountain combat, mountain world, attack, defence, reconnaissance, movement, march

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	I
SUMMARY	II
1 UVOD	1
1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE.....	2
1.2 OPREDELITEV PREDMETA IN CILJEV PROUČEVANJA	2
1.3 METODOLOGIJA.....	2
1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE	3
2 ZNAČILNOSTI, KI VPLIVAJO NA BOJEVANJE V GORSKEM SVETU	4
2.1 TEREN	4
2.2 VREME	4
2.3 TELESNA PRIPRAVLJENOST	6
2.4 SPECIFIČNO ZNANJE	6
2.4.1 Usposobljenost in izurjenost v preživetju in gibanju v gorskem svetu	6
2.4.2 Usposobljenost in izurjenost v gorskem bojevanju.....	7
2.5 ČAS.....	7
3 ZVRSTI GORSKEGA BOJEVANJA	8
3.1 PREMIK IN BOJNI POHOD	8
3.2 IZVIDOVANJE	10
3.2.1 Osnovni elementi izvidovanja	10
3.2.1.1 Opazovanje	10
3.2.1.2 Izvidniško patroljiranje	12
3.2.1.3 Izvidniško bojevanje	13
3.3 NAPAD.....	14
3.3.1 Načrtovanje napada	14
3.3.2 Smer in cilji napada	15
3.3.3 Bojni razpored v napadu.....	16
3.3.4 Izvedba napada v različnih pogojih	16
3.3.5 Podpora napada – ognjena podpora	17
3.3.6 Manever in čas napada.....	17
3.4 OBRAMBA	19
3.4.1 Splošna načela obrambe.....	20
3.4.2 Priprava za obrambo	23

3.4.3 Premik do obrambnih položajev	25
3.4.4 Urejanje in utrjevanje obrambnih položajev	25
3.4.5 Reakcija ob stiku s sovražnikom	26
3.4.6 Bojevanje v obrambi	26
3.4.7 Utrjevanje in reorganizacija	28
4 ZAKLJUČEK	29
LITERATURA IN VIRI	30
SEZNAM SLIK IN TABEL	31
IZJAVA O AVTORSTVU	32

1 UVOD

Gorati in hriboviti predeli pokrivajo preko 50 % površja Republike Slovenije, kar pomeni, da je bojevanje v goratih predelih zelo pomembno za Slovensko vojsko.

Zgodovina in izkušnje kažejo, da so bila gorska območja v preteklosti vedno zelo pomemben cilj, saj je le to omogočalo nadzor nad celotno situacijo. Še danes lahko vidimo različne bunkerje in barikade na različnih delih Slovenije (Rupnikova linija, Komna, Soriška planina, itd.). V zadnjih vojnah tega tisočletja še vedno lahko vidimo, kako težko je imeti gorsko območje pod nadzorom oziroma kakšne prednosti ti ponuja gorski svet, če jih znaš uporabiti v svojo korist.

Bojevanje v gorskem svetu ni nekaj novega, čeprav nobena definicije katere govorijo o bojevanju ne opisuje podrobno kaj oziroma kako zahtevna je ta naloga, ampak le na kratko, da je to bojevanje v gorskem svetu.

Vse vojske po svetu dajejo velik poudarek na to področje, saj se zavedajo da se vojne zgubljajo oziroma dobivajo v gorah (Afganistan).

Bojevanje v gorskem svetu je zelo podobno bojevanju na manevrskem zemljišču, le da posebnosti, katere ima gorski svet, kot sta vreme in teren, zahtevajo prilagoditev le tem. Zahteva tudi visoko stopnjo usposobljenosti poveljnika, ki organizira posamezne bojne aktivnosti oziroma naloge, kot tudi primerno psihofizično stanje vojakov, ki te naloge izvajajo. Podporo gorskim enotam običajno nudi artilerija in helikopterske enote

Gore nudijo vojakom velike možnosti za kritje, masko in prikrit premik, velik poudarek pa se posveča tudi izvidniški dejavnosti v gorah. Glede na omejene možnosti premika, se naloge v gorah izvajajo na nivoju nižjih taktičnih enot, in sicer oddelkov, vodov in čet, redkeje bataljonov ali brigad.

Izkušnje kažejo, da ima gorska enota v Sloveniji prav zaradi goratega reliefa, pomembno vlogo pri varovanju mira v primeru ogroženosti. Prav bi bilo, da bi v prihodnosti še bolj poudarjali pomembnost dobre usposobljenosti in opremljenosti enot, ki izvajajo bojevanje v gorskem svetu.

1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE

Bojevanje v gorah pomeni za Slovenijo obliko aktivnosti, ki mora biti v enotah Slovenske vojske med prioritetskimi nalogami. V svetovnem merilu največkrat zmago žanjejo enote, ki imajo najsodobnejšo opremo za bojevanje v sredogorju in visokogorju, ustrezno znanje ter usposobljenost tistih, ki načrtujejo in izvajajo posamezne aktivnosti oziroma naloge v okviru bojevanja v gorskem svetu.

Temo zaključne naloge sem izbral zaradi tega, ker me to področje zanima in sem ga skozi dosedanje delo v Slovenski vojski imel možnost spoznavati ter se izobraževati in usposablja s tega področja. Prav tako si želim, da bi v prihodnje delo na tem področju nadaljeval in dvignil sam nivo usposabljanja bojevanja v gorskem svetu.

Poskušal bom teoretično predstaviti glavne značilnosti in potek bojevanja v gorah ter dejavnike po katerih ločimo bojevanje v gorskem svetu od bojevanja na maneverskem zemljišču.

1.2 OPREDELITEV PREDMETA IN CILJEV PROUČEVANJA

Predmet proučevanja je bojevanje v gorskem svetu.

V začetnem delu se bom osredotočil na dejavnike, zaradi katerih je bojevanje v gorskem svetu veliko bolj zahtevno. Proučil bom vpliv vremena, terena, telesne pripravljenosti izvajalcev, znanje izvajalcev in vpliv časa na bojevanje v gorskem svetu.

V nadaljevanju bom predstavil osnovne zvrsti gorskega bojevanja, kako potekajo in kako jih izvesti, da bi dosegli zastavljene cilje, ter delo poveljnikov pri izvajanju posameznih aktivnosti.

Cilji proučevanja bodo naslednji:

- predstaviti dejavnike, ki vplivajo na bojevanje v gorskem svetu (teren, vreme, telesna pripravljenost, specifično znanje),
- predstaviti zvrsti bojevanja v gorskem svetu,.

1.3 METODOLOGIJA

Pri izdelavi naloge bom uporabil deskriptivno obliko, pri čemer se bom opiral predvsem na interno literaturo iz tečajev bojevanja, literaturo tujih vojsk (nemška, britanska, ameriška vojska) in lastnih izkušenj, ki sem jih pridobil skozi delo v gorskem bataljonu in gorski šoli.

1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

V uvodu bom podal začetna izhodišča zaključne naloge, opredeljeni bodo predmet in cilji proučevanja ter metode, ki bodo uporabljene pri izdelavi naloge.

V drugem poglavju bodo predstavljene dejavnike, ki vplivajo na bojevanje v gorskem svetu, med katerimi so najpomembnejše teren, vreme, čas, telesna pripravljenost in specifično znanje. Slednje zahteva odlično usposobljenost in izurjenost v preživetju in gibanju v gorskem svetu.

V tretjem poglavju bom sem opisal zvrsti gorskega bojevanja. To so premik, bojni pohod, izvidovanje, napad in obramba in se med seboj tesno prepletajo. Predstavil bom glavne značilnosti premika in bojnega pohoda, osnovne elemente izvidovanja – opazovanje, izvidniško patroljiranje in izvidniško bojevanje. Pri napadu se bom osredotočil na načrtovanje napada, smer in cilje, opisal bom bojni razpored v napadu, izvedbo napada v različnih pogojih, ognjeno podporo napadu ter manever in vlogo časa v napadu. Ob koncu poglavja bom opisal splošna načela obrambe, samo pripravo in premik do obrambnih položajev, urejanje in utrjevanje obrambnih položajev, reakcijo ob stiku s sovražnikom ter bojevanje v obrambi, kateremu sledi reorganizacija.

Četrto poglavje bo zajemalo zaključek v katerem bom predstavljene glavne ugotovitve glede bojevanja v gorah danes in v prihodnosti.

2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA BOJEVANJE V GORSKEM SVETU

2.1 TEREN

Vpliv terena na gorsko bojevanje:

- Višinske razlike:
 - o veliki psihofizični napor,
 - o velika poraba časa na kratkih razdaljah;
- relief:
 - o organizacija izvidovanja in opazovanja,
 - o uporaba oborožitve,
 - o ločeno delovanje enot;
- vegetacija:
 - o maskiranje,
 - o gozdna meja (1600 m.n.v)
 - o izpostavljenost napadom iz zraka;
- sestava tal:
 - o gradnja in vzdrževanje poti,
 - o izdelava obrambnih položajev in ovir,
 - o učinkovitost posameznih orožij;
- komunikacije:
 - o možnosti premika,
 - o manever enot;
- naseljenost:
 - o zavetje,
 - o zmožnosti oskrbe.

2.2 VREME

Vpliv vremena na gorsko bojevanje

- slabo vreme omeji možnosti gibanja ali ga celo onemogoči,
- ovira in olajša opazovanje,
- možnost uporabe orožij na velikih razdaljah,
- omeji uporabo na zelo kratkih razdaljah,
- zahteva več ljudi in več materiala,
- v slabem vremenu je nujno zavetje, topla pijača in hrana,
- menjava enot in opreme je bolj pogosta.

Tabela 1: Primerjava posledic vremenskih pojavov

Vremensko stanje	Posledice v nižinskem svetu (maneversko zemljišče)	Posledice v gorah
SONCE	- brez posebnih učinkov	- povečana nevarnost za snežno slepoto in sončne opekline - povečana nevarnost snežnih plazov! - velika temperaturna razlika med senčnimi in sončnimi predeli
DEŽ	- zmanjšana vidljivost - nižja temperatura	- zmanjšana vidljivost - nižja temperatura - spolzke skale in pobočja - nevarnost strele - nevarnost podhladitve
SNEG	- omejeno gibanje - povečana nevarnost za poškodbe - zmanjšana vidljivost - snežna slepota! - snežni zameti!	- zelo omejeno ali onemogočeno gibanje - povečana nevarnost za poškodbe - nevarnost snežnih plazov! - snežna slepota! - zmanjšanje vidljivosti - veliki snežni zameti in opasti
VETER	- nižja temperatura - vetrolom v gorah	- nižja temperatura - ob hudih vetrovih omejeno ali onemogočeno gibanje - pozimi zaradi snežnih viharjev - zmanjšana vidljivost
MEGLA	- omejeno gibanje - omejena vidljivost	- omejeno gibanje - omejena vidljivost
OBLAČNOST	- brez posebnih učinkov	- zmanjšana vidljivost na večjih razdaljah
NEVIHTA	- dež/ sneg/ sodra/toča - zmanjšana vidljivost - nevarnost udar strele	- močan dež, sodra, in sneženje - močan veter - trenutno zelo omejena vidljivost in gibanje - nevarnost udara strele - nastanek v zelo kratkem času z močno intenzivnostjo

Vir: Vojaško gornišstvo, Kuhar (2004, str. 14)

Vpliv pogojev slabše vidljivosti:

- načrtovanje:
 - o vremenska napoved,
 - o lokalne značilnosti vremena,
 - o čas svitanja in mraka.
- taktični postopki:
 - o položaji v višje in nižje ležeče predele,

- o meglo/ senco izkoristi za premik.
- premiki:
 - o težave z orientacijo,
 - o nevarnost padca,
 - o ob napaki nadaljevanje ne bo mogoče,
 - o pogoj za premik je odlično poznavanje ali predhodno izvidovanje in priprava terena.
- bojevanje:
 - o velika možnost presenečenja,
 - o priprava v pogojih dobre vidljivosti,
 - o z ognjenim sistemom nasprotnika usmeriti v težko prehodni teren,
 - o osvetljevanje,
 - o naprave za opazovanje.

2.3 TELESNA PRIPRAVLJENOST

Telesna pripravljenost vojakov in starešin mora omogočati premagovati dolgotrajne, tudi večdnevne, telesne napore v gorskem svetu. Osnovna telesna pripravljenost je pomembna tako za vojake, kot za starešine in pomeni pripravljenost in zmožnost premagovanja zahtevnega terena, kot so poti in brezpotja v gorskem svetu.

Višja stopnja telesne pripravljenosti se odraža v sposobnosti plezanja v zahtevnejših plezalnih smereh in je povezana tudi z dodatnim znanjem in izkušnjami. Zahteva se od pripadnikov alpskih izvidniških vodov, skupin za bojevanje v posebnih pogojih (diverzantske enote), vojaških alpinistov, vojaških gorskih reševalcev in vojaških gorskih vodnikov.

2.4 SPECIFIČNO ZNANJE

Gorsko bojevanje že samo po govori, da bojevanje poteka v gorah. Zaradi posebnosti gorskega sveta, zahteva od nas tudi posebna specifična znanja za varno in lažje izvajanje različnih vrst bojevanja.

2.4.1 Usposobljenost in izurjenost v preživetju in gibanju v gorskem svetu

Znanja s tega področja so združena v pojmu vojaško gornišstvo in zajemajo:

- poznavanje gorskega okolja,
- poznavanje vremena v gorskem svetu,
- poznavanje vojaške gorniške opreme in njene uporabe (plezalni pas, vrvi, klini, dereze cepin, ipd.)
- poznavanje nevarnosti v gorskem svetu in načinov, kako se jim izogniti (padajoče kamenje, plazovi),
- gibanje v gorskem svetu (vrвна tehnika, hoja po poteh in brezpotjih, plezanje, smučanje, turno smučanje),
- premagovanje naravnih ovir (izdelava prehodov),
- orientacija in navigacija v gorskem svetu,

- preživetje in bivakiranje,
- gorsko reševanje,
- priprava in izvedba vojaških gorniških aktivnosti.

(Medja, 2001, str. 18-19)

2.4.2 Usposobljenost in izurjenost v gorskem bojevanju

Usposobljenost in izurjenost v gorskem bojevanju lahko delimo na:

- glede na dolžnost (vojak, podčastnik, častnik)
- usposobljenost posameznika, usposobljenost enote (vojaški gornik, vojaški alpinist, vojaški gorski vodnik),
- glede na rod vojske.

Usposobljenost in izurjenost je vezana na izvedbo usposabljanj in urjenj v letnih in zimskih pogojih. Tudi pri gorskem bojevanju se zahteve stopnjujejo, tako da pri stopnjevanju usposobljenosti in izurjenosti glede na teren lahko razlikujemo:

- bojevanje v sredogorju,
- bojevanje v visokogorju,
- bojevanje na zelo zahtevnih terenih (Medja, 2001, str. 20).

Splošna znanja gorskega bojevanja so:

- poznavanje splošnih posebnosti razmer za bojevanje (se povezuje z vojaškim gorništvom),
- vodenje in poveljevanje v gorskem svetu,
- taktika bojevanja v gorskem svetu (vse oblike, zvrsti in taktični postopki bojevanja).

2.5 ČAS

Vpliv časa na gorsko bojevanje:

- poraba časa je veliko večja:
 - o upoštevati pri načrtovanju,
 - o upoštevati pri organizaciji bojnega razporeda.
- vpliv dneva in noči
- vpliv letnih časov:
 - o pomlad (v visokogorju sneg, v dolinah zeleno),
 - o poletje (hitri vremenski preobrati, nevihte, velike temperaturne razlike med sredogorjem in visokogorjem),
 - o jesen (v visokogorju prvi sneg, v sredogorju odpade listje),
 - o zima (sneg, mraz, viharji, plazovi, kratek dan).

3 ZVRSTI GORSKEGA BOJEVANJA

3.1 PREMIK IN BOJNI POHOD

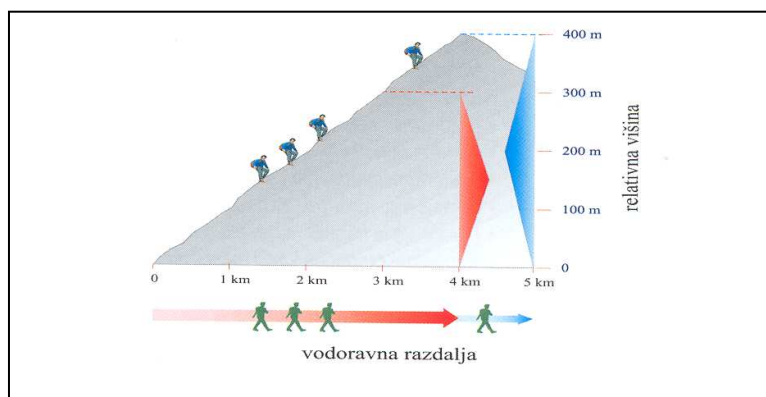
Premik v gorskem svetu lahko izvedemo z vozili, peš, na smučeh, s helikopterji ali kot padalski desant.

Vsaka samostojna enota na premiku je odgovorna za svoje lastno zavarovanje:

- z lastnim izvidovanjem
- z bojnim izvidovanjem,
- z bojnim zavarovanjem,
- s popravilom poti in pripravo poti za prehod enot,
- s pripravo sistema opazovanja.

Bojni pohod gorske enote izvajajo peš, na smučeh, kateri je odvisen od letnega časa, ter vremenskih pogojev.

Slika 1: Povprečje prehojene poti

Vir: Vojaško gornišstvo , Kuhar (2004, str. 17)

Hitrost enote na pohodu je odvisna od naslednjih dejavnikov (po Kuharju 2001: 51):

- terena; višinska razlika, naklonina, težavnost, slabe poti ali brezpotje, poraščenost, kakovost tal,
- vremena; temperatura, padavine, veter, megla, hitri vremenski preobrati,
- nevarnosti v gorah; nevihte s strelo, padajoče kamenje, snežni plazovi, nevarnost zdrs, hudourniki,

- dnevnega in letnega časa; huda vročina na južnih pobočjih čez dan, težavna orientacija in hoja ponoči,
- nivoja izurjenosti enote,
- psihofizične pripravljenosti,
- težje oborožitve in opreme,
- nadmorske višine,
- taktične situacije; izurjenost, moč in bojni razpored sovražnika.

V pripravljalnem ukazu poveljnik določi opremo, katero bodo vojaki potrebovali na pohodu. Podrejeni poveljnik skupaj s podrejenimi ukaz realizira in ga po potrebi dopolni: V ukazu se vedno določijo naslednji elementi:

- osebna oprema in obleka,
- oborožitev,
- strelivo,
- specialistična gorniška oprema

Pri odločitvi je potrebno upoštevati nujno opremo za preživetje in težo. Dodatna teža (poleg osnovne; oborožitev, strelivo, voda, hrana,..) na posameznega vojaka pri večdnevni obremenitvi načelno ne presega 15 kg. Pri spustih navzdol ali pri posebej izurjenih in pripravljenih vojaki ali krajših obremenitvah za nekaj ur, je dodatna teža na vojaka lahko do 25 kg.

Načelno je formacija na pohodu v gorskem svetu kolona z medsebojnimi razdaljami:

- vojak do vojaka 3 m,
- oddelek do oddelka 30 m,
- vod od voda 100 m.

To razdaljo je možno skrajšati ali podaljšati v primeru, če tako zahteva taktična situacija teren ali vidljivost. Na zahtevnih poteh ukaže poveljnik oddelka večji razmik, da se izogne nepotrebnim zastojem na težko prehodnih predelih (princip delovanja harmonike). Večji razmik uporabi enota tudi v primeru, da izvaja pohod na območju, ki ga lahko opazuje sovražnik.

3.2 IZVIDOVANJE

Izvidovanje v gorskem svetu je posebej težka naloga, katero izvajajo vrhunsko izurjene enote za delovanje v gorskem svetu, saj se velikokrat srečujejo z velikimi fizičnimi naporji, težkimi vremenskimi pogoji, nevarno strmimi pobočjih, plezalnih stenah, ipd.

Pri izvidovanju si moramo poleg dokumentov nadrejenih, skic oz. kart pomagati tudi različnimi fotografijami, plezalnimi ali gorskimi vodniki in z domačini (če so), ki zelo dobro poznajo tako teren, vreme, poti, ipd.

Če je to možno, poveljnik izvede izvidovanje iz zraka s pomočjo helikopterja. Drugače izvede izvidovanje peš, na smučeh, pri čemer mora predvideti ali bo potreboval tudi posebej izurjene posameznike (alpinisti, vodniki) za izvidovanje težko prehodnih plezalnih terenov.

Izvidniške enote lahko v gorskem svetu uporabimo tudi za:

- pridobiti pomemben območje in ga držati do prihoda okrepitev,
- upočasnitev nasprotnika,
- vzdrževati stik z nasprotnikom,
- izvesti naskok (presenečenje).

Z izvidovanjem moramo pridobiti naslednje informacije:

- razpored nasprotnikov enot, artilerije, minometov, orožij dolgega dosega,
- rezervni položaji nasprotnika,
- poti, ceste, ki jih nasprotnik uporablja za premik enot in transporta,
- naravne ovire in kje je nasprotnik postavil ovire oz. mine,
- območje katerega lahko opazuje nasprotnik,
- možnost pristajanja helikopterja in območja za pristajanje,
- smer iz katere lahko nasprotnik izvede protinapad,
- možnosti neopaženega približevanja,
- najbolj ugoden prostor za premagovanje nasprotnikovih ovir,
- mesta za podpora orožja, opazovanj in enote za sobojevanje, kot so artilerija, minometi,
- poti katere bo uporabljalo medicinsko osebje.

Gorska četa lahko nastopi kot izvidniška enota, katere naloge so enake drugih izvidnikov. Četa je vedno razdeljena po posameznih sektorjih in kot posamezne samostojne enote (oddelek, vod) oziroma glede na nalogo (oddelek, vod v vlogi različnih opazovalnic, oddelek, vod kot napadna skupina ali skupina za podporo, vod v predpolju, ipd).

3.2.1 Osnovni elementi izvidovanja

- Opazovanje,
- Izvidniško patruliranje,
- Izvidniško bojevanje.

3.2.1.1 Opazovanje

Opazovanje je osnovni način izvidovanja, katero se izvaja nepretrgoma in jo izvajajo opazovalci v oddelkih, opazovalnice poveljnikov vodov, opazovalci zračnega prostora in posebej formirane opazovalnice.

Ključne naloge opazovalcev so:

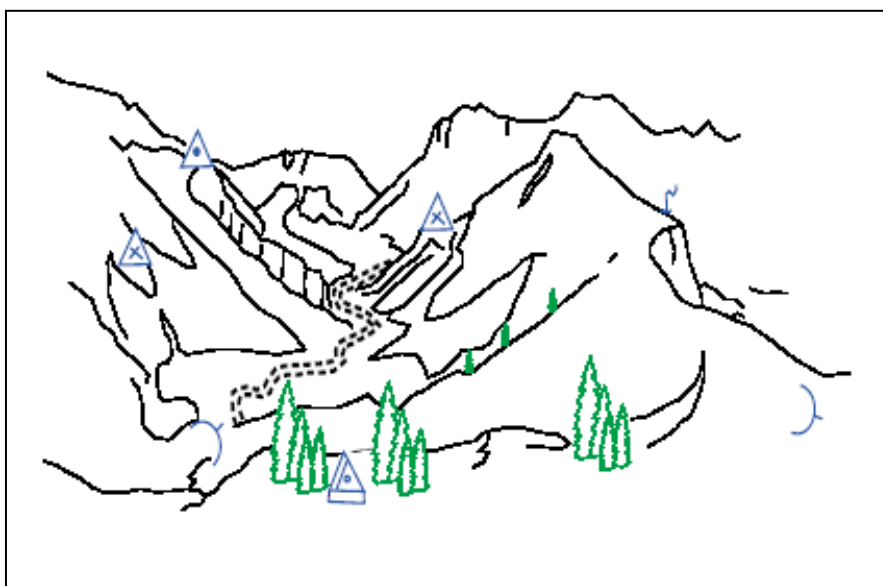
- opazovanje prostora pred enoto,
- spremljanje signalov patrulje,
- obveščanje poveljniku oddelka ali poveljniku voda (po kartici (SALUTE- size, activite, location, unit/uniform, time, equipment)
- izvajanje neposrednega zavarovanje opazovalnice.

Vplivi gorskega sveta na opazovanje

Sredogorje in visokogorje sta specifični okolji z svojimi reliefnimi, klimatskimi in ostalimi značilnostmi, ki vplivajo tudi na opazovanje in prisluškovanje.

Relief vpliva na preglednost, npr. iz izpostavljene višje ležeče točke lahko opazujemo veliko območje, vendar se običajno pojavljajo mrtvi koti zaradi strmih skokov, grebenov, vrtač,... Zato moramo za zagotovitev čim boljšega nadzora vzpostaviti sistem opazovalnic, iz katerih pokrijemo vse možne prihode nasprotnika. To pa predstavlja velik problem zaradi vzdrževanja zvez, oskrbovanja, zaščite in oskrbovanja enot, daljši pa je tudi čas premika enot na opazovalnica (višinske razlike, težki dostopi,...)

Slika 2: Sistem opazovalnic

Vir: Mountain operations, The British Army (2004)

Vegetacija nam predvsem v sredogorju onemogoča opazovanje in nas prisili k drugačnemu načinu pridobivanja podatkov, tako opazovanje skoncentriramo na komunikacije in nepogozdena območja. Poraščenost nam povzroča težave tudi pri prikrivanju opazovalnice predvsem v visokogorju.

Vreme nam lahko opazovanje popolnoma onemogoči, saj lahko nasprotnik v nasprotju z lepim vremenom ob zaščiti megle, vetra in padavin prikrito izvaja aktivnosti tudi v neposredni bližini in na sicer preglednem območju.

Nočni pogoji nam enako kot vreme zelo poslabšajo pogoje opazovanja, zato je predvsem v temni noči potrebno uporabljati dodatna sredstva za nočno opazovanje in temu primerno izbrati položaj opazovalnice.

Izbira mesta za opazovanje

Glede na zgoraj omenjene značilnosti bojevanja v gorah (nadzor nad komunikacijami, ozkimi prehodi in višje ležečimi predeli), tudi opazovalnice postavljamo na takšna mesta, da čim bolj izkoristimo vse prednosti gorskega sveta (opazovalnica na nasprotnem pobočju) in upoštevamo tudi vse možne nevšečnosti (megla).

Mesto opazovalnice mora zadostiti naslednjim pogojem:

- omogočiti mora opazovanje določenega področja z čim manj mrtvimi koti,
- opazovanje zračnega prostora,
- naravno zaklanjanje in prikrivanje,
- dobro lastno zaščito (oddelek v gorskem svetu je dokaj samostojna enota),
- stalno zvezo z nadrejenimi (radijska) in s tem pravočasno poročanje nadrejenim,
- prikrit dostop in izmik, ter premik na opazovalnico v nočnih pogojih in pogojih slabše vidljivosti.

Mesto opazovalnice je najbolje izbrati na:

- senčnih pobočjih,
- nižjih predelih gora,
- poraščenih predelih,
- razgibanem terenu (večje skale, police, luknje).

Izogibamo pa se:

- vrhovom, prelazom, prevalom (markantnim točkam),
- osamljenim kolibam, zavetiščem, drevesom, izvirom,
- položajem na obzorju ali soncu,
- markantnim stezam.

3.2.1.2 Izvidniško patroljiranje

Izvidniško patroljiranje se izvaja za:

- izvidovanje smeri premikanja in vseh značilnosti na smeri,
- izvidovanje nasprotnika,
- izvidovanje prostora.

Izvidniško patroljiranje (patrulja, skupina) lahko izvajamo z različnimi formacijami, kot so:

- kolona
- klin
- diamant
- strelska črta,
- puščica.

Izvidniško patroljiranje v gorskem svetu večinoma izvajamo peš, zato moramo pri premikanju ves čas omogočiti naslednje:

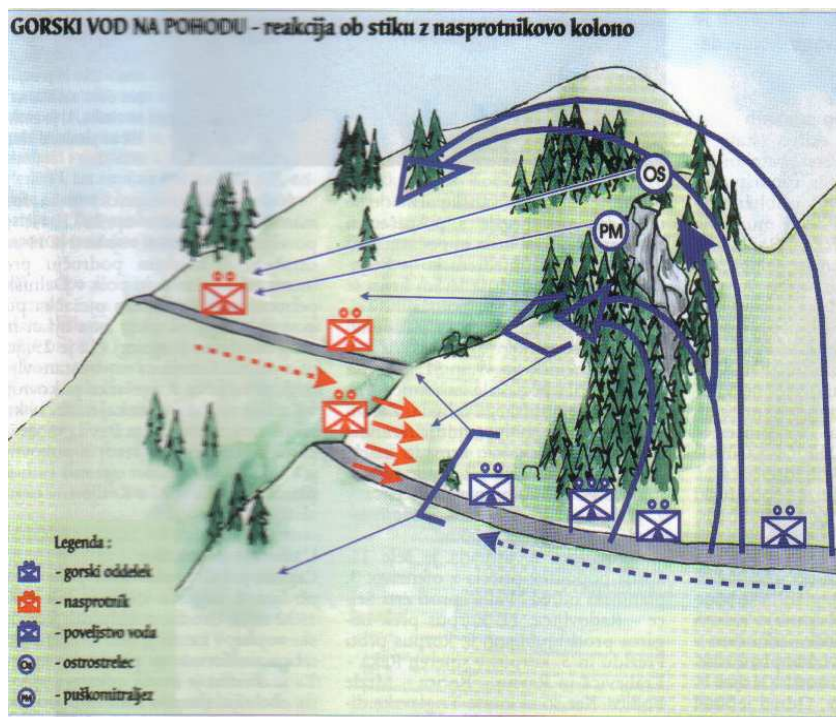
- opazovanje prostora,
- zavarovanje patrolje (360 stopinj),
- medsebojno podporo,
- neposredni bojni in vizualni stik med sosednjimi elementi izvidovanja.

3.2.1.3 Izvidniško bojevanje

- izvidniška zaseda
- izvidniški naskok

Izvidniška zaseda je kratko, hitro in nenadno delovanje izvidniških enot. izvaja se jo za zajetje nasprotnikovih vojakov in poveljnikov, pridobitev dokumentov ipd. praviloma se izvaja s hladnim orožjem brez odpiranja ognja.

Slika 3: Zaseda voda v gorskem svetu

Vir: Revija Obramba (2001, str. 53)

Izvidniški naskok je kratko, nenadno in hitro napadno delovanje, s katerim skušamo zajeti nasprotnika, sredstvo oz. pridobiti obveščevalne podatke (odvisno od naloge).

Enota pri izvidovanju vrhov, grebenov

Izvidovanje vrhov in grebenov je zelo zahtevna naloga, ker ponavadi vrhov oziroma grebeni niso poraščeni in smo zaradi tega ves čas močno izpostavljeni nasprotniku.

Postopek izvidovanja:

- čelni izvidniki izviduje po pobočju proti grebenu ali vrhu,
- jedro enote ostane v podnožju oz. se giblje po dolini z bočnimi in začelnimi izvidniki,
- čelni izvidniki nikoli ne osvoji vrha, ampak ga opazuje in ga pregleda brez večjega izpostavljanja,
- ko je vrh oz. greben pregledan, zavarovan lahko jedro nadaljuje z gibanjem,
- zavarovanje vrhov oziroma grebenov prevzame del jedra, da se lahko izvidniki premaknejo naprej,
- lahko pa jedro istočasno nadaljuje gibanje, če mu to dovolijo čelni izvidniki.

Enota v izvidovanju sotesk, dolin

- enota se pred vhom v sotesko, dolino ustavi in zavaruje,
- če je potrebno en oddelek, vod pregleda dolino ali sotesko (odvisno od velikosti), preosatnek enote postavi lastno zavarovanje in poizkuša nuditi čim boljšo zaščito enoti, ki pregleduje območje (ostrostrelec, puškomitraljezec),
- ko je pregledano, se jedro premakne po enem od pobočij (podnevi, po pobočju ki je v senci).
- če ni potrebno pregledati, enota obide dolino ali sotesko,

3.3 NAPAD

Zaradi težje prehodnega terena se v gorskem svetu napad izvaja v bolj ali manj ločenih smereh, kjer je nujna določena stopnja samostojnosti enot na vseh nivojih. Boji potekajo iz neposredne bližine okrog posameznih odpornih točk ali obrambnih vozlišč na večji globini obrambe, z ločenimi in časovno nepovezanimi naskoki. Pri tem je potrebno upoštevati, da so včasih enote prisiljene v napad brez neposredne ognjene podpore sosednjih enot.

(Kuhar, 2000, str. 42)

3.3.1 Načrtovanje napada

Pri načrtovanju je smiselno, da poveljnik čete določi več zaporednih ciljev napada (četa širina do okoli 1000m), ki se pokrivajo s topografskimi objekti v sistemu sovražnikove obrambe. S postopnim razbijanjem in osvajanjem ključnih objektov tako dosežemo cilj napada. Pri izbiri smeri napada imamo na voljo dve možnosti; napad po dolini ali vzdolž prek grebenov in vrhov. Pri enotah z lahko pehotno oborožitvijo dajemo prednost drugi možnosti iz naslednjih vzrokov:

- napad po grebenih nam nudi boljše možnosti za prodor v globino sovražnikove obrambe,

- z višje ležečih predelov lažje osvojimo križišča poti v dolini, prelaze in soteske,
- uspešen napad po grebenu razdeli sovražnika in razbije njegov obrambni sistem,
- zaščita bokov je bolj enostavna kot v dolini,
- uporaba bojnih vozil je omejena ali celo onemogočena, kar je veliko bolj ugodno za tehnično slabše opremljenega napadalca.

(Kuhar, 2000, str. 42)

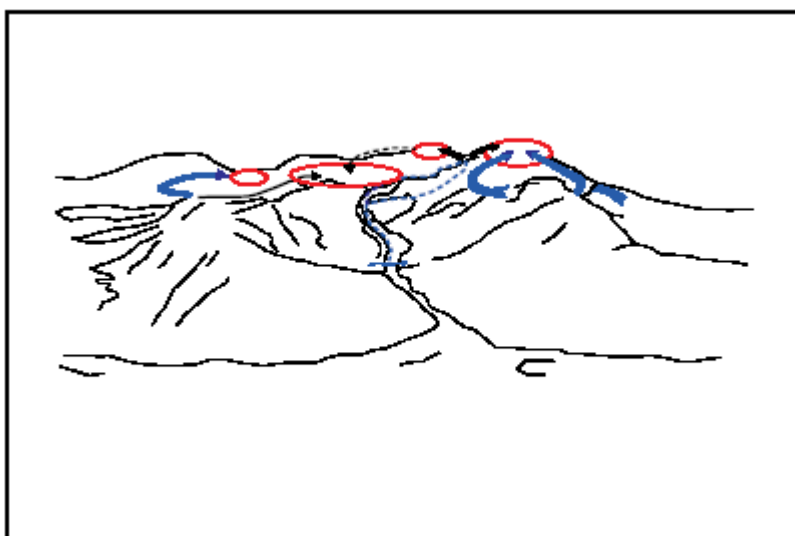
3.3.2 Smer in cilji napada

Smer delovanja mora biti izbrana tako, da pri sovražniku dosežemo presenečenje in da s čim manjšimi izgubami dosežemo cilj napada. Zato je možno, da glavne sile čete usmerimo v napad v težje prehodni teren, če smo si s tem zagotovili prikrit prihod.

Cilji napada so pomembni objekti, s katerimi bomo lahko uspešno nadaljevali z bojevanjem. To so:

- vsi dvignjeni predeli, s katerih lahko uspešno delujemo,
- prometna vozlišča in križišča,
- mesta za opazovalnice,
- ključni prehodi in poti, še posebej tam, kjer se zožijo,
- prelazi.

Slika 4: Napad in osvojitev vrha in nato prelaza

Vir: Mountain operations, The British Army (2004)

Cilj napada dosežemo:

- z organiziranim ognjenim sistemom vseh orožij,
- po poteh in smereh, ki nam nudijo maksimalno zaščito pred sovražnikovim ognjem in opazovalci. To so velikokrat težko prehodni predeli, obvladljivi samo s plezanjem v slabih vremenskih pogojih in slabi vidljivosti.
- z napadom v boke in hrbet sovražnika.

3.3.3 Bojni razpored v napadu

Bojni razpored enote za napad v gorskem svetu mora biti v skladu z nalogo ter z bojnim razporedom, sestavo in močjo sovražnika v obrambi. Za napad na samostojnih smereh se lahko formirajo taktične in bojne skupine oziroma samostojni oddelki, ki so običajno okrepljene. Zelo pomembna je rezerva, ki se mora gibati tako, da je možna uporaba v dveh ali več smereh. Enote, posebej izurjene za gorsko bojevanje, v prvi fazi napada po grebenih in vrhovih obkoliijo sovražnikove enote v dolini. Te enote poskrbijo za ognjeno podporo in so ključne uspeh napada. V nižje ležečih predelih se po poteh, stezah, brezpotju in pobočju premikajo ostale enote, ki prav tako skušajo obkoluti sovražnika. Pri tem ima zavarovanje bokov čete z oddelkom izreden pomen, ker zaradi večjih medprostorov obstaja nevarnost sovražnikovega protinapada. Nevarne predele je zato potrebno predhodno osvojiti ali jih zavarovati.

Težišče napada mora poveljnik enote v toku napada velikokrat preusmeriti zaradi novo nastale situacije, zato ga na vmesnih ciljih določa sproti. Ključno je vzdrževanje zveze.

3.3.4 Izvedba napada v različnih pogojih

Napad v pogojih slabše vidljivosti nam nudi večjo možnost presenečenja, vendar imamo tudi sami ob tem omejene možnosti:

- prehode in smeri je veliko težje najti kot v normalnih pogojih,
- ponoči, v megli in sneženju je gibanje in plezanje močno upočasnjeno in veliko bolj nevarno,
- orientacija je zahtevnejša,
- možnosti transporta so omejene,
- padajoče kamenje, melišča in gosto ruševje zelo oteži ali celo onemogoči vsakršno gibanje.

Po drugi strani pa slaba vidljivost omogoča, da se približamo sovražniku, ne da bi nas opazil ali zaslišal. V primeru, da ima nasprotnik dobro postavljene opazovalnice, moramo približevanje v težjih pogojih vzeti v zakup. Če se enota približuje sovražniku v prikriti smeti, le – tega ne bo mogla opaziti, zato mora organizirati eno ali več opazovalnic za učinkovit nadzor sovražnika. Ob slabi vidljivosti je cilj napada običajno bližje kot v normalnih pogojih. Z napadom v slabi vidljivosti je možno sovražnika presenetiti tudi tam, kjer je ob dobri vidljivosti možen samo ob močni ognjeni podpori ali pa bi bil že vnaprej izgubljen.

V kolikor presenečenje ni možno, se izvede napad z močno ognjeno podporo, ob upoštevanju varnostnih razdalj. Ob približevanju sovražniku ognjeno podporo izvajamo tako, da se pred njo našim enotam ni potrebno umikati. Vsak poveljnik svoje enote v napadu zaščiti z ognjeno podporo, če napadamo navzdol tudi prek lastnih enot. Velja naslednje pravilo: » Nobenega premika brez ognjene podpore in nobenega ognja, ki ga ne izkoristimo za premik.«

(po Skupini avtorjev; po Kuharju, 2000, str. 42)

3.3.5 Podpora napada

Poseben pomen ima minometna ognjena podpora za nevtralizacijo utrjenih položajev. Gorske prelaze dosežemo s poprejšnjo osvojitvijo okoliških dominantnih vrhov. Osvojeni vrhovi so opora za napad v nasprotnikove boke in hrbet. Vrinjene ali desantne enote se uporabijo za blokado po globini. Sovražniku, ki je organiziral obrambo na vhodu v sotesko ali dolino, je potrebno preprečiti premik v dolino. Močnejše sile se usmerijo v obhod in obkolitev doline, šele nato se razbijajo enote v obrambi. Če se sovražnik brani na izhodu iz doline, je potrebno z zavarovanjem zagotoviti nemoten prehod naših enot skozi dolino, kjer se zadržuje čim krajši čas. (Kuhar, 2000 str. 42)

Za pospešitev tempa napada se uporabljajo helikopterji. Odločitev za uporabo helikopterjev nam omogoča da:

- ključne ali zelo pomembne objekte lahko zavzamemo pred sovražnikom,
- sovražnika napademo iz nepričakovane smeri,
- si prihranimo zamudno in naporno hojo ali plezanje v gorskem svetu,
- hitro transportiramo material, ki ga potrebujemo v naslednji fazi napada, pa ga nismo mogli predhodno dostaviti iz različnih vzrokov,
- hitro premeščamo enote za podporo,
- hitrejša medicinska evakuacija,
- hitro premestimo rezervo na težišče napada ob novo nastali situaciji.

Dobro izurjene enote (rezerve) s specifično opremo lahko odločilno prispevajo k uspehu napada. Take enote je v relativno kratkem času možno uporabiti na različnih krajih, kar bi bilo s klasičnim premikom nemogoče.

Helikopter je vnesel v gorsko bojevanje popolnoma novo dimenzijo, kar odpira poveljniku veliko novih možnosti, obenem pa nam lahko povzroči nemalo težav, če jih uporabi sovražnik.

Pogoj za uspešen napad je časovna in prostorska uskladitev, zato mora poveljnik določiti več koordinacijskih ukrepov (kontrolne točke, fazne črte,...). Enote, ki se daleč narazen bližajo sovražniku po težko prehodnem terenu z velikimi višinskimi razlikami, morajo oditi iz izhodiščnega položaja dosti prej kot ostali. Začetek napada oklepni enot v dolini je odvisen od tega, ali so gorske enote prej zavzele vrhove in področja nad dolino in zavarovale boke. Prodor po globini poteka s postopnim obvladovanjem posameznih odpornih točk. Obkolitve, obhodi in energičen prodor v globino z vezavo in blokado posameznih žarišč odpora bodo osnova bojnega delovanja. Napad se usklajuje z enotami, ki so bile desantirane ali poprej vrinjene v sovražnikovo zaledje.

3.3.6 Manever

Učinkovit manever v napadu sestavljata osnovna elementa, ki sta ogenj in premik. Nepregleden teren in mrtvi koti v mnogih primerih omogočajo prikrito gibanje vse do sovražnikovih obrambnih položajev, kjer se enota pripravi za naskok z naslednjimi ukrepi:

- posebna pozornost na nenavadne spremembe terena tik pred ognjenim stikom,
- ob stiku z sovražnikom je zelo pomembna hitra reakcija z natančnim in usmerjenim ognjem čelne skupine,

- ognjeno podporo lastne enote takoj izkoristi enota za naskok s premikom,
- na sovražnikov ogenj odgovori enota v stiku skupaj s sosedi,
- ob premočnem sovražniku in na terenu, ki nudi našim enotam slabo zaščito, z dimnimi sredstvi nevtraliziramo natančnost sovražnikovega ognjenega sistema, naše enote pa izmaknemo z nevarnega območja.

(Kuhar, 2000 str. 44)

Poveljnik določi smer napada z upoštevanjem naslednjih elementov:

- teren naj omogoča vojakom naskok v skokih od zaklona do zaklona,
- orožja podpore z označevalnim izstrelki kažejo smer oziroma cilj napada,
- teren naj onemogoča sovražniku ognjeno delovanje z boka,
- nujno je izkoriščanje vrzeli ali medprostorov v sovražnikovi obrambi,
- možnost postavitve skupine za podporo nad skupino za naskok,
- možnost organiziranja navskrižnega ognja,
- možnost obhoda,
- možnost za presenečenje sovražnika.

Skupino za neposredno ognjeno podporo je potrebno premakniti čim bližje sovražniku. (po Skupini avtorjev; po Kuharju, 2000, str. 44)

Sočasno skupina za naskok usmeri pozornost na naslednje elemente:

- čim bolj natančno določi sovražnikove zaklone in ovire,
- mesto in smer sovražnikovih mitraljezov,
- smer gibanja skupine za naskok s ciljem in območjem delovanja,
- določitev točke vpada v sovražnikov obrambni sistem,
- koordinacijo ognja in premika,
- popolnjevanje s strelivom, bombami, bojno opremo, pregled brezhibnosti orožja,
- odlaganje opreme, ki ni nujno potrebna za naskok in bojevanje.

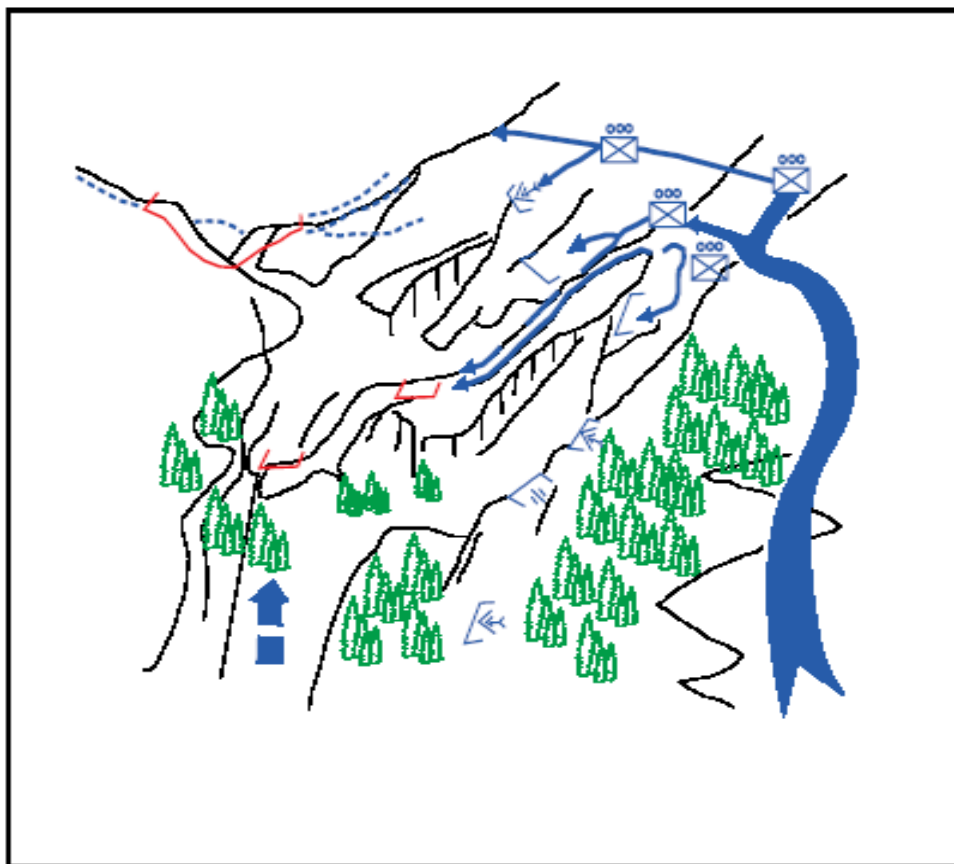
(po Kuharju, 2000, str. 44)

Čas naskoka je običajno operativno že prej določen, vendar je dejansko odvisen od naslednjih dejavnikov:

- priprave v zadnjem zaklonu pred napadom morajo biti zaključene,
- trajanja in obsega ognjene podpore, zlasti minometne,
- možnosti presenečenja.

Če poveljnik še pred začetkom napada ugotovi sovražnikove šibke točke, ki jih je možno izkoristiti s predčasnim naskokom, to ob odobritvi nadrejenega tudi izkoristi. Hitrost in učinkovitost naskoka je v veliki meri odvisna od zahtevnosti terena, vidljivosti in seveda učinkovitosti ognjenega sistema naših in sovražnikovih sil. Temu primerno prilagodimo gibanje. Učinkovit način zaščite je lahko tudi dimna zavesa, s katero onemogočimo sovražnikov natančen ogenj. V temi megli in sneženju mora biti skupina za naskok v vsakem trenutku pripravljena za boj iz neposredne bližine z odločnim in agresivnim naskokom. Takoj ko poveljnik zazna, da je sovražnikov ogenj na njegovem sektorju zadržan in neučinkovit, napad močno pospeši.

Slika 5: Gorska četa v napadu na gorski prelaz

Vir: Mountain operations, The British Army (2004)

Po uspelem naskoku je ključno zavarovanje zasedene črte, ker v tem trenutku obstaja največja nevarnost sovražnikovega protinapada.

3.4 OBRAMBA

Prednost obrambe, ne samo v gorskem svetu, ampak tudi v gozdovih in strnjenih naseljih je, da se lahko z manjšimi silami učinkovito branimo pred veliko močnejšim sovražnikom. Zaradi kanaliziranja smeri je oviranje lažje, sovražnik pa bo imel težave predvsem zaradi omejene možnosti manevra. V gorskem svetu se širina in globina obrambe močno povečata, pojavi pa se tudi veliko mrtvi kotov, katere je potrebno ravno tako pokriti z lastnimi enotah, da preprečimo presenečenje (četa brani po širini okoli 2500 do 2500 m in po globini okoli 2000 m).

Obramba v gorskem svetu je po naravi bolj statična, njena značilnost je izvajanje več posameznih akcij. Prednosti, ki jih daje teren, omogočajo, da se obrambna črta lahko raztegne, hkrati pa branilec težko spremeni glavno os obrambe.

3.4.1 Splošna načela obrambe

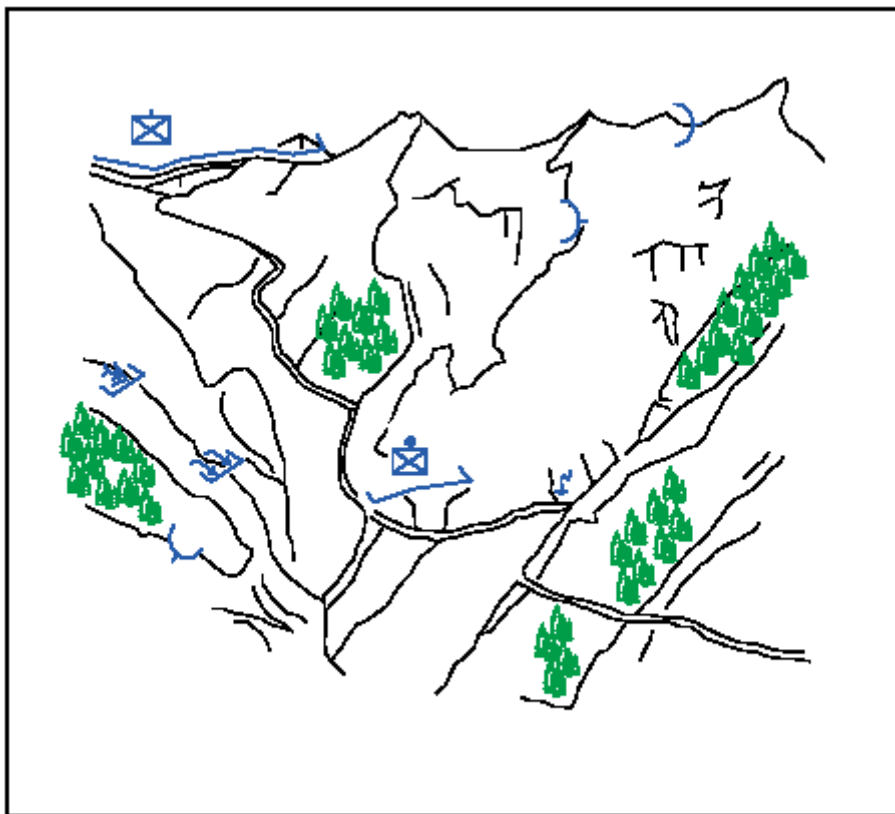
Učinkovitost obrambe je odvisna predvsem od pravilne izbire kraja oziroma območja, kjer mora poveljnik izkoristiti prednost terena in pri tem upoštevati vidljivost ter vremenske razmere (megla, sneženje, mraz,...). Položaje se vedno izbere tako, da imajo vojaki ustrezno zaščito, možnost izmika in možnost učinkovitega delovanja po sovražniku. Obramba v gorskem svetu sloni na čvrstem držanju dominantnih vrhov, grebenov, prelazov, sotesk in križišč, ki zapirajo ugodne smeri napada in nudijo ugodne pogoje za učinkovito kombinacijo frontalne obrambe in protinapada v odkrite dele sovražnika in njegove boke.

Razsežnost položajev v gorah je bistveno večja (do 3X) kot v ravninskih predelih. Lega, razsežnost položajev in rajon obrambe so odvisni od razčlenjenosti, zaščite in preglednosti, ki jo nudi teren. Širina rajona obrambe ali položajev je v prvi vrsti odvisna od možnosti oviranja, ki ga nudi sam teren. Čim večja je, tem širši je rajon obrambe. Globina rajona obrambe je ravno tako odvisna od terena. V ozkih in daljših dolinah bo rajon obrambe bolj globok, kakor če branimo npr. dolge gorske grebene.

Ognjeni sistem mora biti organiziran tako, da se na nasprotnika lahko deluje:

- poševno,
- bočno,
- navzkrižno,
- v več »nadstropjih«.

Slika 6: Četa v obrambi (več nadstropij)

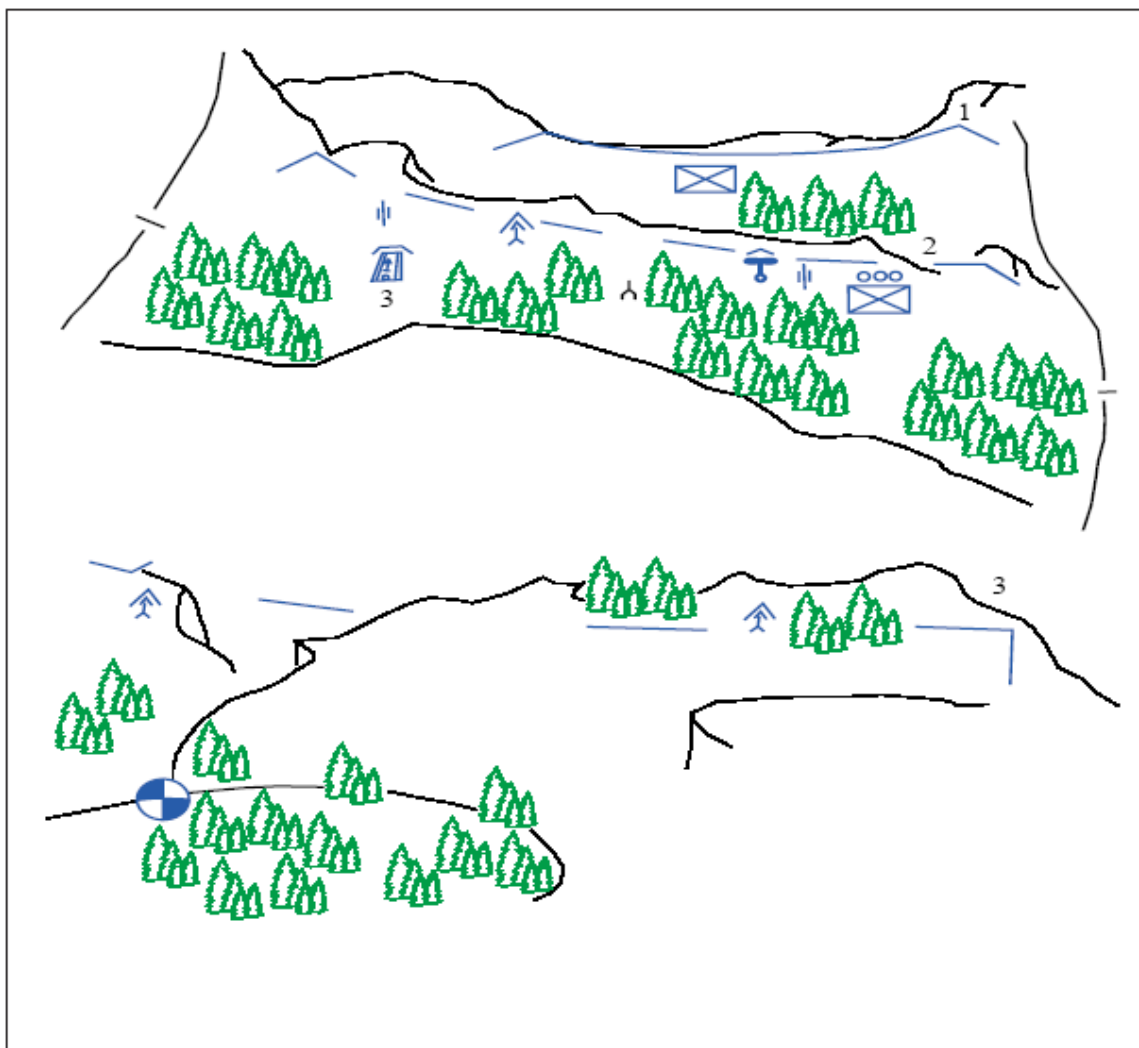

Vir: Mountain operations, The British Army (2004)

V gorskem svetu se poleg osnovnih in rezervnih položajev določi tudi pomožne položaje za primer, če nenadoma pade megla (spustiti se je potrebno bližje sovražniku, da preprečimo presenečenje). Težišče obrambe se postavi ob komunikacijah in lažje prehodnih terenih, ob težje prehodnih terenih pa le zavarovalnice in opazovalnice. Pri tem je ključna postavitve rezerve, ki lahko pravočasno okrepi enote na težišču.

Osnovni, pomožni in rezervni položaji se postavijo tako, da se težišče ognjenega delovanja lahko prenaša v več smeri in se po potrebi spremeni v krožno obrambo. Pri tem se je potrebno izogniti vrzelim.

Slika 7: Obramba v treh linijah z določenimi položaji posameznih orožij

Vir: Mountain operations, The British Army (2004)

Za obrambo imamo določen rajon obrambe ali položaje. Poveljnik bataljona določi četi rajon obrambe ali tudi točno določene posamezne bolj pomembne položaje. Vodi se branijo s položajev, ki jim jih določi poveljnik čete, v določenih primerih pa tudi poveljnik bataljona. Poveljnik voda določi položaje za posamična orožja, in sicer za puškomitraljeze, protioklepna orožja in ostrostrelce. Če dopušča čas, določi prostor za vsak zaklonilnik posebej. Položaji morajo omogočiti delovanje v vseh pogojih in nuditi zavetje v slabih vremenskih pogojih. Določiti in izdelati je potrebno tudi prostor za počitek (posebej pozimi in ob slabih vremenskih pogojih).

Pri organizaciji obrambe na ravni bataljona so zelo pomembne sile, ki delujejo izven črte ognjenega stika:

- izvidniške enote,
- enote za bojevanje na izpostavljenih položajih ali v sovražnikovem razporedu,
- enote za zavarovanje po globini in na bokih.

Te enote imajo nalogo, da pravočasno ugotovijo sovražnikov bojni razpored in smeri približevanja našim položajem. Pri tem igra odločilno vlogo učinkovit in zanesljiv sistem opazovanja in zvez, kjer izkoristimo vse možnosti – od radijskih, telefonskih do signalov.

Pri obrambi v gorskem svetu imajo izredno pomembno vlogo tudi enote rezerve, ki morajo biti dovolj močne in pravilno razporejene, v stalni pripravljenosti in prikrite pred nasprotnikovimi opazovalci. Rezerva ima naslednje naloge:

- okrepitev enot na težišču sovražnikovega napada,
- protinapad na sovražnika, ki je prodril, se vklinil ali desantiral v naš razpored, še preden mu uspe zasesti in utrditi položaje,
- zamenjava enot na prvi črti, ki so že dlje časa pod močnim sovražnikovim ognjem ali na položajih v težkih vremenskih razmerah,
- ognjena podpora ostalih enot pri izmiku in nadaljevanje obrambe po globini,
- popolnjevanje enot na prvi črti z opremo in strelivom ali uporaba za reševalne naloge,
- intervencija ob sovražnikovem napadu na težje prehodnih predelih, kjer imamo postavljeno samo zavarovanje.

3.4.2 Priprava za obrambo

Za pripravo obrambe potrebujejo enote v gorah veliko več časa kot na ostalih terenih. Četa postavlja obrambo na širini 2500 do 3000 m in po globini okoli 2000 m. Izvidovanje, postavitve in izdelava položajev je težja in bolj zamudna, še posebej takrat, ko vod ne more uporabiti vozil in ostalih transportnih sredstev, oziroma jih lahko uporablja le delno. Po drugi strani pa se lahko v predelih z ugodnimi naravnimi zakloni in ovirami čas za priprave močno skrajša.

Po sprejemu naloge in proučitvi gre poveljnik s podrejenimi poveljniki na izvidovanje. Predhodno izvidovanje ima veliko prednost pri odločitvi. Poveljnik mora rajon obrambe zelo dobro spoznati in v pripravi skrbno proučiti ter upoštevati vse prednosti in slabosti.

Pri izvidovanju z vidika sovražnika, poveljnik presodi:

- kje se lahko sovražnik približa z vozili in kje samo peš,
- kateri predeli so težko prehodni, katere je možno obvladati samo s plezanjem in kateri za vojake sploh niso prehodni,
- kje se zoži manevrski prostor za sovražnika,
- kje se lahko napadalec približa tiho (ob zmanjšani vidljivosti),
- kje in po katerih smereh nas lahko obkoli, pride nad nas, v bok ali za hrbet,
- kje je možnost pristanka sovražnikovih helikopterjev, kje ima možnost napada z bojnimi helikopterji.

Pri izvidovanju terena z vidika lastnih sil, poveljnik presoja:

- kje je možno postaviti predhodnico in opazovalnico za učinkovito opazovanje sovražnika,
- kje morajo za dlje časa ali trajno zadržati sovražnika,
- od kod lahko enota dobro deluje proti sovražniku, če le-ta naleti na ovire in se jim približuje,
- od kod lahko vojaki učinkovito delujejo po poteh, po katerih se sovražnik približuje,

- kje in kako lahko preprečimo premike sovražnikovih sil,
- kako predvideti organizacijo prenašanja težišča ognja v različne predele in smeri iz katerih nas ogroža sovražnik,
- kam razporejati enote in kje postaviti težišče obrambe,
- kje so mrtvi koti za oborožitev enote, kam z lastnim orožjem sploh ne more delovati in kako pokriti te predele,
- v katerih smereh se bo izvedel protinapad proti razbitim delom sovražnika,
- kje in v katerih smereh lahko usmeri posamezne dele enote v sovražnikove boke in hrbet,
- kako in s katerimi transportnimi sredstvi lahko sovražnik neopazno doseže položaje enote,
- kako uporabna so tla za izdelavo utrjenih položajev,
- kje najti zavetje za vojake pred dežjem, vlago, snegom in vetrom,
- kako evakuirati ranjence in kje zagotoviti prostor zanje, ki ravno tako potrebujejo zavetje,
- kje in kakšne naravne nevarnosti grozijo vojakom (plazovi, strela, vetrovi, žled, zaledenela pobočja, brezna, prepadi).

Že med izvidovanjem in takoj po njem, poveljnik izdela svoj načrt za obrambo v katerem predvidi:

- vse možne položaje in poti do njih,
- pomožne položaje in bojne položaje,
- organizacijo ognjenega sistema,
- povezovalne in oskrbovalne poti,
- pot za prihod do položajev,
- mesto in način oviranja,
- opazovalnice,
- cilje in območje delovanja za ognjeno podporo,
- mesto za ranjence in njihovo evakuacijo

Nato predvidi čas za:

- prihod in namestitev na položajih,
- oskrbo in transport gradbenega materiala,
- izdelavo bojnih položajev,
- izdelavo ovir,
- pripravo povezovalnih in oskrbovalnih poti,
- skupni čas za izdelavo bojnih položajev in materialne potrebe za; orodje in gradbeni material za izdelavo utrjenih položajev, specialno gorsko opremo, strelivo in ostala bojna sredstva, transportna sredstva, ognjeno podporo v dogovoru s sosedji, inženirsko podporo.

Poleg načrta izdela skico, ki obsega naslednje podrobnosti:

- položaje enot z mesti za alarmiranje,
- položaje PM, protioklepni orožij, ostrostrelcev in ostalih predvidenih orožij (minometov, topov, oklepnih vozil)
- organizacijo ognjenega sistema,
- »mrtve« kote,
- mesta izpostavljenih opazovalcev,

- načrtovane ovire,
- cilje, zaporne ognje in območje ognjene podpore,
- poti za premike,
- povezovalne in oskrbovalne poti do položajev,
- heliodrome za pristanek helikopterja.

Poveljnik izda nalogo podrejenim poveljnikom na njihovem položaju, še preden jih zasede s svojo enoto. Ukaže tudi zavarovanje predpriprav s položaji za alarmiranje in organizira prihod enote na položaje.

3.4.3 Premik do obrambnih položajev

Zasedanje položajev mora potekati v prikriti smeri. Če je za premik na voljo samo steza ali pot, ki jo sovražnik lahko opazuje, mora enota na položaje v razmiku in neenakomernih presledkih. Če je le možno se položaji zasedejo v pogojih zmanjšane vidljivosti.

Upoštevati je potrebno:

- premik v čim večji tišini,
- radijsko tišino,
- nobenega prižiganja svetlobnih teles.

Enota se mora premikati v bojni formaciji glede na terenske pogoje in mora biti zelo pazljiva na zasede, ostrostrelce in možnost letalskega ali helikopterskega napada. V premiku mora biti enota zavarovana z čelnimi izvidniki in z ustrezno bočno zaščito predvsem na pobočju nad nami. Za zaščito premika lahko postavimo dodatne opazovalnice in postavimo ostrostrelce na pobočja, kjer lahko opazuje nevarno območje.

3.4.4 Urejanje in utrjevanje obrambnih položajev

Ob prihodu in začetku urejanja obrambnih položajev je najprej treba poskrbeti za zavarovanje z ustrezno zaščito spredaj in ob bokih. Te zaščitne skupine in opazovalci obenem že skušajo odkriti sovražnika in njegove aktivnosti. Izdelava položajev mora ostati prikrita sovražniku. Če to ni mogoče, mora enota izdelati navidezne položaje pred dejanskimi položaji enote in s tem zavesti sovražnika.

Način in obseg izdelave je odvisen od naslednjih faktorjev:

- ukaza, lege in razpoložljivega časa,
- zemljišča,
- možnosti transporta orodja, gradbenega materiala in bojnih sredstev,
- vremenskih razmer.

Ko je enota pripravljena za obrambo, poveljnik določi naloge na položajih tako, da poteka vzporedno urejanje, utrjevanje položajev, opazovanje, patroljiranje, poleg tega morajo vojaki imeti narejena zavetišča, ter najti čas tudi za osebno higieno in vzdrževanje zdravja, ki je v ekstremnih vremenskih pogojih zelo pomembno.

Priprave za noč morajo biti zaključene pred mrakom. Poveljnik zato pravočasno ukaže:

- kateri bojni položaji in opazovalnice bodo v nočnem času zasedene in na kakšen način bo potekalo alarmiranje,
- kje in katera orožja bodo v stalni pripravljenosti za nočno delovanje,
- s katerih položajev bo potekalo opazovanje z nočnimi opazovalnimi napravami,
- kje in s kakšnimi sredstvi bo enota opazovala in katera sredstva bodo iz opazovanja izločena,
- v katerih smereh in območjih orožja učinkovito pokrivajo teren,
- kje bo sprednja linija alarmiranja.

3.4.5 Reakcija ob stiku s sovražnikom

Takoj, ko je sovražnik odkrit, mora poveljnik izvesti naslednje ukrepe:

- ukazati alarmiranje podrejenih poveljnikov in vseh opazovalcev,
- o situaciji poroča nadrejenemu poveljniku,
- v primeru, da je sovražnik odkril položaje enote in da je že v maksimalnem dosegu ognjene podpore minometov, ukaže delovanje ognjene podpore.

Poveljniki in vojaki zasedejo svoje položaje in se pripravijo, da na ukaz poveljnika odprejo ogenj.

3.4.6 Bojevanje v obrambi

V obrambi mora vsak poveljnik upoštevati, da ga bo sovražnik skušal presenetiti. Tem bolje bodo organizirani in pripravljeni obrambni položaji, več težav bo imel sovražnik pri napadu. Pri napadu bo tako veliko počasnejši in prisiljen bo iskati nove oblike presenečenja. Ob zmanjšani vidljivosti obstaja nevarnost, da se nam sovražnik neopazno približa.

Zaradi kontroliranega in učinkovitega ognjenega delovanja mora poveljnik, kot tudi podrejeni poveljniki že pred začetkom bojevanja proučiti:

- razdaljo do sovražnika po sektorjih,
- prioriteto ciljev (kaj, kdaj in zakaj?),
- bližnje in posebno nevarne cilje,
- menjavo težišč in koncentracijo ognja,
- možnost delovanja po sovražniku z navskrižnim ognjem,
- možnost delovanja po sovražnikovih oklepni vozilih z boka ali z vrha navzdol.

V primeru, da sovražnik še ni odkril položajev enote, ga enota spusti v neposredno bližino in ga nevtralizira z močnim in natančnim ognjem iz vseh orožij. Poveljniki imajo v tem, primeru neposredno kontrolo nad odpiranjem ognja. V nepreglednih predelih poveljnik natančno določi črto odpiranja ognja. Za obrambo čistini se enota razdeli v dve skupini, prva sovražniku onemogoči premik, druga pa ga z natančnimi zadetki nevtralizira.

(po Kuharju, 2000, str. 22)

Če sovražnik pred seboj tipa s šibkejšimi silami je smotrno, da se s temi silami bojuje samo del enote. S tem ne odkrijemo razsežnosti in moči naših položajev. V primeru, da je sovražnik že pred začetkom napada odkril naše položaje in spoznal, da napad s presenečenjem ne bo mogoč, bo približevanje izvedel pod lastno artilerijsko zaščito.

Če položaji enote ležijo neposredno v minometnem in topniškem ognju, so ukrepi naslednji:

- posamezni vojaki v pokritih in zaščitениh bojnih položajih opazujejo dalje,
- močnejša orožja v pokritih zaklonih nadaljujejo z aktivnim ognjenim delovanjem,
- ostali vojaki se umaknejo v pokrite zaklone z bojnih položajev, ki jih sovražnikov ogenj ne doseže ter nadaljujejo z opazovanjem in bojevanjem.

Med sovražnikovim topniškim ognjem je za poveljnika še posebej pomembno, da ima pregled nad situacijo in da ugotovi:

- kako blizu je sovražnik njegovi enoti in sosedom,
- kateri bojni položaji so uničeni in kako nadomestiti izgubo,
- ali ovire še služijo svojemu namenu,
- ali so sovražnikovi bojni helikopterji v zraku.

(Kuhar, 2000, str. 22)

Poleg sovražnikove artilerije mora poveljnik istočasno računati tudi z ognjem tankovskih topov, mitraljezov in ostrostrelcev. Torej se mora istočasno bojevati tudi proti njim in sicer s koncentriranim ognjem večjega števila ostrostrelcev, puškomitraljezov, bombometov in protiklepnih orožij. Če to ni dovolj, zaprosi poveljnik za dodatno ognjeno podporo. Ko se prvi napad sovražnika zaustavi, poveljnik ukaže ostale sovražnikove sile pred položaji razbiti s protinapadom.

V zatišju med bojem se, če je le mogoče, izvajajo naslednji ukrepi:

- oskrbijo in evakuirajo se ranjenci,
- sanirati je treba materialno škodo v okviru zmožnosti, zlasti so pomembni ognjeni položaji in ovire,
- oskrba enot s strelivom in ostalo opremo,
- opazovanje sosedov,
- preveri se stanje ognjenega sistema,
- v primeru spremenjenega stanja se izdajo dopolnilni ukazi.

V kolikor sovražnik ponovi napad, ga enota lahko preseneti tako, da odpre ogenj že na večjih razdaljah. Tako se mora sovražnik prebijati skozi vedno bolj zgoščen ogenj. Pogosto lahko izpostavljene skupine ostrostrelcev močno zmedejo sovražnika, za kar obstajajo v gorah odlične možnosti. V primeru prodora sovražnika skozi položaje sosednjih enot, ga enota zaustavi z močnejšim koncentriranim ognjem iz vseh orožij in sovražniku prepreči nadaljevanje prodora. Če sovražnik še vedno ni zaustavljen, ga lahko poskusimo zaustaviti s protinapadom, pri tem pa lahko poveljnik zahteva ognjeno podporo od nadrejenega poveljnika, v končni fazi lahko uporabi za protinapad tudi rezervo.

Zaradi težav z oskrbo enot je pri bojevanju zelo pomembna disciplina ognja. Streliva se ne sme trošiti brez potrebe, ogenj naj bo posamičen ali s kratkimi rafali.

3.4.7 Reorganizacija

Po uspešni obrambi, če nismo prešli v napad, ima enota kot celota naslednje naloge:

- vzpostavitev zavarovanja,
- zamenjati ali popraviti uničena bistvena orožja,
- oskrbeti ranjence in organizirati njihov transport,
- popraviti in obnoviti poškodovane ovire, če je to potrebno,
- vzpostaviti komunikacije,
- utrditi položaje in se pripraviti za morebiten ponoven napad sovražnika.

Poveljniki organizirajo konsolidacijo enote in poročajo po liniji vodenja in poveljevanja. Podrejeni poveljniki pa so dolžni znova vzpostaviti celotno verigo poveljevanja, reorganizirati enote, opraviti oskrbo in poročati poveljniku o stanju v enoti. Enota pa nadaljuje z utrjevanjem položajev. S pravilno organiziranostjo enota izvaja opazovanje, patroljiranje in si najde čas za počitek.

4 ZAKLJUČEK

Slovenija je pretežno gorata dežela in, če jo hočemo braniti, mora biti del enot Slovenske vojske sposobnih izvajati bojne aktivnosti tako v sredogorju, kot tudi v visokogorju. Vse države oblikujejo obrambne sile tako, da dajejo prednost tistim enotam, s katerimi bi se lahko v primeru agresije, čim uspešneje branile in tudi obranile svoje ozemlje.

V zaključni nalogi sem opisal kaj je gorsko bojevanje, kako ga izvajamo in kakšne prednosti oziroma slabosti ima gorski svet ter kako moramo biti pripravljeni, da to obliko bojevanja lahko izvajamo. Zvrsti bojevanja, ki sem jih opisal so med seboj povezane, saj če hočemo postaviti obrambo ali izvesti napad, moramo najprej izvesti bojni pohod ali premik. Menim, da je gorsko bojevanje posebno področje, katerega bi bilo potrebno ločevati od navadne pehote, saj zahteva vojake, podčastnike in častnike z veliko dodatnega znanja, samostojnosti, iznajdljivosti in psihofizične pripravljenosti.

Trenutno stanje v Slovenski vojski na področju bojevanja v gorskem svetu je izredno slabo, saj se je edini 132. gorski bataljon, preoblikoval v bataljon rezerve. Ker skoraj ni profesionalne sestave in tudi ni ljudi, ki bi imeli vsaj osnovna znanja gorskega bojevanja, se ta oblika v veliki meri zanemarljiva. Druga enota, ki je izvajala oziroma še vedno izvaja tečaje bojevanja v gorskem svetu, za domače in tuje vojake, podčastnike in častnike, je Gorska šola. Ta šteje vsega osem ljudi in torej zaradi kadrovskega primanjkljaja ne more pokrivati celotnega področja, poleg tega pa so zaposleni, specialisti predvsem na področju gornišva, alpinizma in reševanja v gorskem svetu.

V prihodnje upam, da bo tudi gorska enota prišla na prednostno listo v Slovenski vojski, kjer bodo zaposleni vojaki, podčastniki in častniki imeli interes oziroma ambicije delovati, izobraževati in usposabljeni se za gorsko enoto. Le tako si bo gorska enota v Slovenski vojski ponovno ustvarila ugled in veljavo, kakršno je imela v preteklosti.

Vsekakor pa se gorski enoti obeta lepa prihodnost v primeru formiranja Centra odličnosti, saj je Slovenska vojska ponudila pomoč zvezi NATO na področju gorskega bojevanja.

LITERATURA IN VIRI

- FM 3-97.6, Mountain operations. Headquarters departement of the army, Washington, DC, 2000.
- Humar, David. Pehotna (gorska, motorizirana) četa - vod. Uprava za razvoj, Ljubljana, 1996.
- Kuhar, Miha. V izvidnici in nočni zasedi. Obramba. 2000, let. 32, št. 6, str.14-16.
- Kuhar, Miha. Napad za najbolj vzdržljive. Obramba. 2000a, let. 32, št. 8, str. 42-44.
- Kuhar, Miha. Mi branimo gore, gore branijo nas. 2000b, let. 32, št. 10, str. 20- 22.
- Kuhar, Miha. Bojni pohod v gorah. Obramba. 2001, let. 33, št. 2, str. 51-53.
- Medja, Klemen. Gorska šola v funkciji gorskega bojevanja. Zaključna naloga.Višji štabni tečaj, Poljče, 2001.
- PRAVILO bataljon (pešadijski, motorizovani, brdski, partizanski in mornaričke pešadije). Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1988.
- Skupina avtorjev – GORSKA ŠOLA SV.
- The British Army Electronic Battle Box - Edition 7, Mountain Operations January 2004

SEZNAM SLIK IN TABEL

SLIKA 1: Povprečje prehojene poti.....	8
SLIKA 2: Sistem opazovalnic.....	11
SLIKA 3: zaseda.....	13
SLIKA 4: Napad in osvojitve vrha in nato prelaza.....	15
SLIKA 5: Gorska četa v napadu na gorski prelaz.....	19
SLIKA 6: Četa v obrambi (več nadstropij).....	21
SLIKA 7: Obramba v treh linijah z določenimi položaji posameznih orožij.....	22

TABELA 1: Primerjava posledic vremenskih pojavov.....	5
---	---

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani Bernard Polanec, izjavljam da je zaključna naloga z naslovom »Bojevanje v gorskem svetu« izključno moje delo, katero se lahko uporablja v učne namene.

Bernard Polanec